

Godina IV.

Našoj omladini.

Ako se družimo s narodom, moramo da dodjemo do uvjerenja, da mnogi narodni prvaci ne uživaju povjerenja u narodu. U nekim pak predjelima naše domovine gleda narod naš s nepovjerenjem na sve, što se zove inteligentnim svijetom.

Kao što kod svake posljedice moramo da tražimo, gdje joj leži uzrok, to moramo i u ovom slučaju da se pitamo: Zašto naš narod nema povjerenja u izvjesnom dijelu naše inteligencije?

Kad smo točno analizirali svoje uzroke, došli smo do ovoga neoborivog zaključka: Narod naš nema povjerenja u stanovitim svojim inteligentima zato, što oni narodnog povjerenja naprosto nisu vrijedni. Povjerenja narodnog ne zaslužuju zato, jer svoga naroda ne ljube. Ne ljube pak naroda svoga zato, jer ga ne poznaju. Ne poznaju ga zato, jer u nj ne zalaze, u koliko pak u nj zalaze, zalaze pred izbore ili kad inače trebaju, da njegovu prostodušnost izrabe. Drugačije je narod naš prepušten sam sebi — Kad smo ustanovili uzroke zlu, moramo da mu tražimo i lijek.

Uzdanica svakoga naroda je — omladina. U njenim su redovima budući narodni zastupnici i uopće ljudi, čijim će rukama biti predana sudbina naroda našeg. Ta omladina, svijesna težine svoje zadužbe i odgovornosti pred narodnom historijom, mora da se sa cijelim žarom svoje mladenačke duše posveti brizi, kako bi će iz njezinih redova izaći potpuniji ljudi, karakterni i svestrano spremni i sposobni ljudi, koji će moći da dobro i sigurno upravljaju kormilom naše narodne budućnosti.

Da si tu spremu steknemo, nije dovoljno odreći se skitanja i gubljenja noći po zadimljenim kavanama, pa uzeti knjige u ruke. Omladina naša, hoće li da potpuno doraste svojoj časnoj zadaći, mora da se drži gesla: U narod! Da, u narod, da ga upozna! Omladina naša mora da narodu svome otkrije svu dušu svoju i cijelo mladenačko srce svoje; mora da ga otkrije tako, da narod naš osjeti toplinu tog mladenačkog žara! U narod, da ga upoznamo! U narod, da upoznamo u njemu najvećeg heroja, pjesnika i filozofa! Da upoznamo, kako je plemenit i zlatan taj porod Marka Krajevića! Da ga upoznamo, pa da ga dostojno ocenimo. Kad ga budemo upoznali, mi ćemo ga znati i da štujemo i ljubimo. A čim naš zlatni narod osjeti ljubav našu prema sebi, on će nam stotruko vratiti miho za drago, ljubav za ljubav. — Osvojimo srce narodno! Čim ga osvojismo, izgradimo kremenit temelj budućnosti našoj!

U narod! I. M. Nekrasovljević.

Gornji je poziv našoj omladini bio priploćen pred malo dana u „Primorskim Noylnama“. Objavio ga omladina, njezin član i drug, I. M. Nekrasovljević, koji se nalazi u Pragu. Mi ga odande prenosimo kao putokaz i našoj istarskoj omladini, koja će se sada razilći među narod, kojemu baš sada treba i savjeta i pomoći i ljubavi.

Omladina je uzdanica naroda. Omladina je budućnost naroda, i prema tomu, kakva je omladina jednog naroda, jedne države ili jedne pokrajine, može se i prosuditi, kakva će biti i budućnost dotičnog naroda, države ili pokrajine. Prema razvijenosti i zrelosti omladine jednog naroda, prema stupnju obrazbe, prema načinu odgoja, prema karakteristikama pojedinih omladinaca, prema širini i opsegu njihovog pogleda na život i svijet, njihovog vidika i njihovog shvaćanja narodnih potreba, narodnih dobrih i loših vlastitosti, narodnih prednosti i mana, može se pre reći, imade li taj narod pravo na bolju, svijetliju i srećniju budućnost — ima li narod pravo na slobodu i vlastitu državu i je li narod — zreo.

Govorimo o našim prilikama, o našem narodu, o našoj pokrajini, o — Istri. Izuzevši primorski kraj Istre od Rijeke do Mošćenica, t. j. tako zvane Kastavštine, koja je stajala uvijek u životu s oba kraja s Hrvatskom, i koja je našem narodu mnogo dobrih radnika narodnih, političara, novinara, pisaca, učitelja, i ostale inteligencije, cijela je ostala Istra, unatoč dugogodišnjem radu, ostala zapuštena i zanemarena, seljaštvo na posve primitivnom stupnju razvoja, s uskim vidikom, lutajući u tami neznanja, puno štetnih predrasuda i otrovnih tuđih mana, ma da se već godine i godine govori o preporodu Istre.

Omladina naša, koja je bila ispočetka izobrazavana na tuđim školama, njemačkoj gimnaziji u Pazinu i talijanskoj u Koprnu, nije unatoč plemenitom nastojanju naših ljudi na dotičnim zavodima, mogla sva steći solidan temelj za buduće svoje djelovanje. A kad se njemačka gimnazija u Pazinu promijenila u hrvatsku, ostao je na njoj još uvijek onaj mrtavonarodan, služben, — gotovo tuđinski i nenarodan duh, ostao je taj stari, nemoderni sistem policijskog nadzora, kojim se ubijalo i tijelo i duh mnogih naših generacija. To je djelomično uzrok, što su svi oni dobri pojedinci, što su na školu došli, bili s vre-

menom sistematski tako duševno potlačeni i uništeni, da ih je nekamo nestalo kao da ih je iza dovršenih nauka zemlja proždrla, a da nitko nije više za njih čuo, nikome dobra učinili, a najmanje koristili onome, koji ih je najviše trebao — narodu.

Da to ne podje tako dalje, da ne pustimo omladine, da se gubi i uništava, upozoravamo naše bolje i poštene ljude, da ne ostane, kao što je to dosad bilo, omladina u rukama narodu neodgovornih činitelja, već da porade, da si omladina srednjoškolska u Istri, postane uistinu svijesna svoje zadužbe, koja je čeka u budućem životu, u radu za svoj kruh i radu za bolju budućnost naroda.

Omladina pak treba, da si postane svijesna dviju stvari: 1. Svog odnosa prema vlastitoj osobi, kao jedinici ljudskoga društva, nastojeći da se pripravi za buduću borbu oko opskrbe vlastite osobe i da steče ta jedinica dočimno mjesto u ljudskom društvu i 2. Svog odnosa prema rodnom kraju, prema zemlji, u kojoj se rodila i prema narodu iz kojeg je potekla, te dužnosti, koje na tom putu za narodni preporod, čekaju.

Došlo je doba, gdje se i omladina mora izbaviti iz tog nesnošnog ograničenja, u kojem je drže saopetu. Već u mladoj dobi treba da si postane svijesna svega, što je čeka, da bude vlač uspjecha a manje razočaranja.

Omladina neka se sama makne, neka poradi, neka se posavjetuje, a mi ćemo joj biti na ruku! Na djelo i pomoz Bog!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Na frontama zapadno od Ečave bila je bojna djelatnost zadnjih dana opet živahnija. Na gorskoj kosi Zugne suzbili smo jake, žestokom paljbom pripravljenе sunke uz teške gubitke po neprijatelja. Na aslaškoj visoravni te između Brente i Piave prošao je jučerašnji dan mnogo mirnije. Ljuti boj od 24. lipnja svršio je po Talijance sa potpunim neuspjehom, koji se može najjasnije dokazati time, da su u predjelima, za koje se vodila najžešći boj, na Asolone i Monte Pertica, odijeljenja, koja su slijedila neprijatelju preotela znatne odsjeke njegovih najprednijih linija. Uslijed junaštva i srčanog zahvaćanja naših sa neskršenom bojnom snagom borećih se četa izjalovila su se krvavo sva naprezanja Talijanaca, da nam opet otmu 25. lipnja izgubljeno područje. Kod vojne skupine Boroševičeve nema osobitih događaja. — Poglavlica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja. Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Južno od Scarpe navalio je Englez jutros rano sa više satnija u širokim odsjecima. Kod Feuchy i Neuvillers-Vitasse bio je suzbijen protunavalom. U susjednim je odsjecima bio suzbijen našom paljbom. Na večer je na čitavoj fronti oživjela topnička djelatnost. Između Arrasa i Alberta i na obim stranama Somme ostala je topnička djelatnost i tečajem noći živahna. Višestruko sunuo je neprijatelj na jake izvidjaje. Bio je suzbijen te je pustio zarobljenika u našim rukama. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: između Avre i Marne privremeno rastuća bojna djelatnost. Zapadno od Oise zaplijenili smo u višestrukim bojovima francuske strojne puške. Neprijateljska je djelomična navala sjeverozapadno od Chateau-Thierry bila suzbijena. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Sjeverno od kanala Rhein-Marne provalilo je bavorsko domubranstvo u francuske položaje sjeverozapadno od Boursa te je dopremilo 2 časnika i 40 momaka. — Iz skupine neprijateljskih ljetala, koja je 24. lipnja prodrila istočno od Soissons-a sve do Aisne, da baca bombe, ispuicali smo 5 ljetala. Jučer smo oborili 12 ljetala neprijatelja i 3 pripeta balona. Poručnik je Udet polučio svoju 33., 34. i 35., poručnik Kirschstein svoju 27., poručnik Runai 24., poručnik Veltiens svoju 23. i poručnik Billik svoju 21. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Berlin, 26. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova.

Rat.

Francuski izvještaj od 24. lipnja popodne: Francuzi su suzbili pokušaje njemačkih nasrtaja u okolici Antheuilla. Između Marne i Reimsa napali su Nijemci ponovno u 11 sati na večer talijanske položaje na brdima Bligny. Iza žestokog boja bili su Nijemci posvema suzbijeni uz teške gubitke.

Saveznici su zarobili nekoliko momaka. Topnički je boj bio u Woivreu i Vogeza na prilično živahan. Sa ostale fronte nema ništa novoga.

Francuski izvještaj od 24. lipnja na večer: Djelomična nam je navala omogućila te smo popravili naše položaje na visoravnici Le Port. Odmah po neprijatelju poduzeta protunavala bila je suzbijena. Topnička je djelatnost bila prilično živahna između Aisne i Marne. Ljetalačka djelatnost: 22. lipnja bilo je 5 neprijateljskih ljetala sastrijeljeno ili prisiljeno da sidju posve razbiti u svoje linije. 15 tona metaka bacili smo na ljetališta u Picardiji kao što i na taborišta u kotaru Montdidier. Satnik Teullin oborio je svoje 20. a satnik de Sevin svoje 10. ljetalo.

Francuski izvještaj od 25. lipnja popodne: Sjeverno od Aisne razvije se iza žestokog opstreljavanja sjeveroistočno od La. Porta u utverdama, zaposjednutim jučer od Francuza, bojevi sa ručnim granatama. Francuska je fronta bila održana i ostala netaknuta. Kod Faverollesa i Coreya prilično živahni topnički bojevi. Francuzi su u Woivreu i u Lotaringiji izveli tri napada, koji su im pribavili 20 zarobljenika.

Talijanski izvještaj od 24. lipnja: Jučerašnji je dan ovdje našu pobjedu. Neprijatelj, koji bijaše oslonjen na Piavu, potisnut potiskom naših četa na uvijek užli prostor, neumorno napadnut od našeg topništva i naših ljetaca, započeo je, izakako se je tečajem 8 dana zdvojno držao, da u noći 23. t. m. uz cijenu neopisivih žrtava prelazi iz lijevog brjega Piave na desni. Prelaz izvršio se pod ubitačnom paljbom naših sila. Trajao je i tečajem jučerašnjeg dana, zaštićen jakim odijeljenjima strojnih pušaka i zaštitnim čelama, koje su postepeno bile suzbijene od nas iza žestokog otpora. Montello i čitavi desni brjega Piave, izuzev malen odsjek kod Musilea, gdje, boj još traje, su opet u našem potpunom posjedu. Do sada smo nabrojili 4000 zarobljenika. Golem broj oružja i materijala svake vrsti pao je u naše ruke. Vanredno velik broj Austrijanaca i Ugra pokriva bojište i svjedoči za nesreću velikog poraza neprijatelja.

Talijanski izvještaj od 25. lipnja: Tečajem dana zaposjele su junačke čete treće armije potpunoma desni brjega Piave time, što su najstrašniju polaznicu neprijatelja prisilile na predaju. Zarobile su 6607 vojnika i 18 časnika. U predjelu Tonala zarobili su naši alpski lovci uspješim napadanjem čitavu posatku izložene neprijateljske postojanke jugoistočno od Punta di Terra-Cavallo. Na visoravni Aslaga zarobili smo tečajem provala na podnožju Monte di Val Bella 102 momka. Na čitavoj sjeverozapadnoj fronti Grappe zadale su naše čete kombinovanim akcijama neprijatelja teških gubitaka. Kod toga su si stekle znatno na zemljištu i dopremile 7 časnika i 326 zarobljenih vojnika i 16 strojnih pušaka. Između Silea i Piave proširili smo, nastavljajući sjajnu akciju započetu od naših pomorskih vojnika bataljuna Cecerle, osvojeno područje. Jučer i tečajem zadnje noći proveli su naši ljetaci uspješna bombardovanja.

Izvještaj istočne armije od 23. lipnja: Obostrana topnička djelatnost zapadno od Vardara i sjeverno od Bitolja. U području Vetreinika osvojilo je srpsko odijeljenje izloženu neprijateljsku utvrdu, u kojoj se je održalo unatoč višestrukim protunavalama.

* Ministarska kriza. Polag večernjih novina od 26. lipnja, nastavio je danas grof Sylva Tarouca ispitivanje pitanja, da li se državne potrebe dadu osigurati parlamentarnim putem, te je pregovarao sa Poljacima. Polag izvoda nekih novina, čini se, da Poljaci ne će odustati od svojih zadnjih odluka. Previđava mišljenje, da će ministru-predsjedniku dr. Seidleru biti opet povjeren sastav kabineta. U tom slučaju bit će kabinet bitno drukčije sastavljen, nego li dosadašnji. Ministar-predsjednik dr. Seidler nastavio bi najprije opet pregovaranja sa strankama. Glasine, da je parlament sazvan za 9. i 10. srpnja, smatraju se za sada još preuranjenima.

* Audijencija dr. Korošeca, Staneka i Tusara. Car nije pozvao u audijenciju samo zastupnike njemačkih nacionalaca i Poljaka, kao se ispočetka općenito sudilo, već je, iza raspravljanja sa zastupnicima spomenutih dviju stranaka, pozvao k sebi i zastupnike ostalih stranaka i to vodju njemačkih kršć. soc. prelata Hausera, predsjednika ukrajinskog saveza Petrusjevića i načelnika rumunjskog kluba dr. Isopescul-Grecula. Za srijedu (jučer) bili su po-

zvani k vladaru načelnik Jugoslavenskoga kluba dr. Korošec te zastupnici Češkoga saveza Stanek i Tusar. Uopće se opaža, kako se vladar živo zanima i radi oko toga, da rasplete to zamršeno klupko.

* **Czernin kandidat za ministra-predsjednika.** Iz Beča javljaju „Slovenskom Narodu“: U visokim se krugovima govori, da se potjerani izvanjski ministar upravo živo zanima za ostavštinu dr. Seidlera. Imade tobože moguće protektore, koji bi mu rado pomogli, da postane — ministrom-predsjednikom. Kako je poznato, Czernin uživa osobito njemačko povjerenje. Njegove kandidature ne će za sad nitko ozbiljno shvatiti.

* **Zastupnici Nijemaca i Poljaka kod cara.** Dne 24. o. m. j. pozvao je car k sebi zastupnike i vođe muževe njemačko-nacionalnih stranaka, zaš. dr. Waldnera i Teuffla, a iz njih je primio načelnika Poljskoga kluba zaš. Tertila. Svaka je audijencija trajala više od jednog sata. Car se je potanko informirao o nazorima pozvanih vodja glede položaja, te ih upitao za njihovo mnijenje, kako bi se moglo naći izlaza iz zapletene političke krize. U vodećim poljskim krugovima govore, da je zaš. Tertil caru posvema otkriveno i iskreno kazao svoje mnijenje o unutarnjopolitičkom položaju i razložio mu nazore Poljskog kluba o koracima, koje treba poduzeti, da se povrate u državu barem koliko toliko uređjene prilike. Glavna je misao Tertilovog razlaganja bila: likvidacija sadašnjeg sistema, koji usred najsudbonosnijeg doba huška narod protiv narodu i ubrzava tako raspad države. Pripovijeda se, da su iskrena razlaganja načelnika Poljskog kluba učinila na vladara naj-silniji utisak.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 26. lipnja: Novi uspjesi naših podmornica u zatvorenim podučju oko Engleske: 18.000 bruto registarskih tona.

* **Vješta kriza.** Dok ovo piše, nisu nam stigle još nikakve vijesti o kakvom „riješanju“ političke krize u Austriji. Pravo riješenje krize još je valjda daleko, još treba okolišanjem ublažiti i ohladiti vještito rasplajene glave njemačkih nacionalaca. Proglasili su bili da pad Seidlera smatraju za najveštaj rata Nijemcima i za pobjedu Slavena, a sada, kad je Seidler postao nemoguć, budući da se je, kao i grof Czernin, zapleo u njemačko-nacionalne mreže, smišljaju najnevjerovatnije nacerte. Vele, da će se boriti protiv svakoj vladi, kojoj ne bude na čelu Seidler. No njemački kršćanski socijalci čini se, da ih ostavljaju na cjedilu, a njemački socijalni demokrate već su davno protiv njima. Njemački nacionalci danas su ujedno i jedina stranka, koja kliče za apsolutizmom i nastupa protiv parlamentu. — U pismu, što prima „Slovenski narod“ iz Beča, veli se, da se spominje kao nasljednik Seidlera sadašnji željeznički ministar barun Bahns, dok nekog, a među i njima osobito, vele, gospodja Seidlerova, zauzimaju se za unutarnjeg ministra Gayera. Pojavljuju se glasovi, da će preuzeti Seidlerovu blatnu ostavštinu muž, koji imade među aktivnim državniciima najviše političkog talenta i dobre volje — grof Silva Tarouca. On je sada ministar poljodjelstva. O njemu javlja „Grazer Tagblatt“: Grof Silva Tarouca izjavio se dne 25. lipnja prije podne u zastupničkoj kući nekollečni zastupnika štampe, da on imade zadaću da pregovara sa strankama. Ostalo predmijevanje, koje se pridodaje njegovoj zadaći da ne će odgovarati istini. Utisak, koji je dosad stekao da nije baš najnepovoljniji, te da se nada, da će mu i njemački nacionalci doći u susret. Njegova osoba da je sporedna, glavna stvar da je država i parlament. — No kako se općenito smatra, trajat će još nekoliko dana, dok se položaj posvema razbistri, i dok postane jasno da li je i kako je moguće barem privremeno likvidirati sadašnju unutarnjopolitičku krizu. Seidler je ostavio dvije nemilje uspomne: Česima razdiobu Češke na okružja, Jugoslavenima njemačku nautičku školu u Trstu i njemačku gimnaziju u Opatiji, koje se imadu na jesen otvoriti. To su napadaji na nas iz busije, i prvo što moramo zahtjevati, jest da se ukinu dotične za nas nepravredne naredbe i opere time donekle grijehe Seidlerove vladavine.

* **Poljsko - njemački antagonizam.** „Kurier Lwowski“ javlja: Litvanska država, koja se stvara, poljska je krparija Njemačke i nekih litvanskih osoba, koje bi htjele dokazati, da je velik litvanski utjecaj u zemlji, a naročito u Vilni. Stoga su zapovjedništvo istočne vojske i neke litvanske ličnosti organizirali za sredinu srpnja u Vilni veliku narodnu manifestaciju u počast novoj litvanskoj državi sa glavnim gradom Vilnom. Manifestaciji će prisustvovati bavarski princ Leopold. Poljaci naravno ne će imati pri tomu udjela, te će se posve pasivno vladati na dan manifestacije. Kao znak „odozgo“ odredjenoga litviziranja Vilne počinju se ondje upotrebljavati njemačke litvansko-poljske ploče i natpisi mjesto dojakošnjih njemačko-poljskih. Poljski veleposjednici, koji pod silu stoje pod njemačkom upravom, redom se uništavaju. Umjetno se konstruira manjak, tako da je vlasnik radi lošega i upravo zločinačkoga gospodarstva prisiljen da se zadužuje. Osim toga Nijemci odsvajaju poljski posjed. Akcija u Litvi naperena je sada protiv Poljaka.

List veli na koncu: Kad će Litvanci steći uvjerenje, da oni također sreću u pogibelj i da je potreban sporazum s poljskim narodom.

* **Nijemac o Nijemcima.** — „Austrija se mora raspasti“. Dr. Redlich, koji je u berlinskom listu „Vossische Zeitung“ napisao veoma stvarni članak o Česima, nastavlja sada da piše u istom listu rasprave o Austriji. Tako piše sada o stanovištu Nijemaca u Austriji. Veli, da je to bio zli običaj, učiniti iz svake simpatije, što je nenjemački narod u Austriji osjećao prema svojim suplemenjacima preko granica, odmah veleizdajstvo! To nabacivanje silnu sumnju o oprydanosti ekzistencije mnogog jezicne države, kakva je Austrija. Nijemcima u Austriji ne može se oprostiti grijeha, da su podupirali državni sistem, koji je bio stvoren prije sedamdeset godina i da su taj sistem prenosili i u današnje dane i zanemarivali pritom za volju toga skoro posvema njihali. Politika Nijemaca u Austriji znači dakle veliku sumnju, što tiče životne sposobnosti prave narodnostne austrijske države, a nemoguć je pokušaj, uzdržati Austriju na životu pod krinkom nacionalne države, t. j. države, koju bi vodio i upravljao samo jedan narod (njemački). Čim se više mijenjao prirodjenim razvojem nenjemačkih naroda razmjjer sila među njima i Nijemcima, tim su više Nijemci bili pritisnuti u boj za vlastitu ekzistenciju. Morali su snažiti sve terete i neprednosti manjina bez prednosti opozicije. Proti različitim nacionalnim žrtvama usprotivio se dio Nijemaca, koji je krenuo istim putem kao i nenjemački narodi nalme putem iredente. Program te skupine označuje se u Austriji kao „svenijemstvo“. Za razliku od ostalih austrijskih Nijemaca, izlazi sa spoznaje, koja je sama po sebi ispravna, da se Austrija kao njemačko-nacionalna država ne može održati; no slaže se sa državni vjerrim Nijemcima dolazi do zaključka, da se Austrija mora raspasti, a austrijsko nijemstvo mora biti pripojeno k njemačkoj državi. U njemačko-nacionalnu državu „Austriju“ ne vjeruje danas više nitko. Ako je dr. Kramar, vodeća glava austrijskih Slavena, bio prije rata tog mnijenja, da Austrija u njemačkom-ruskom konfliktu mora biti jezičac na vazli, varao se. Njemačko-ruska napetost u svom razvoju morala bi sama od sebe bez rata dovesti do unutarnjeg raspada Austrije. Odlučno njemačko-rusko zblženje naroda bilo bi najbolje jamstvo za trajanje Austrije. Pitanje, koje sada postavljaju Nijemci u Austriji i na koje moraju Slaveni odgovoriti, glasi: Ima li Austrija započeti novi život kao narodnostna država ili mora prestati ekzistirati? U cjelini uzeto moguće je konačno riješenje austrijskog pitanja, skalupiti u taj smisao, da tvori komad velikog problema, koji je odnošaj izmedju nijemstva i slavenstva. No iz toga izlazi, kako veliki podlo imade Njemačka, a da se ne bi nepozvana htjela imješati u unutarnje prilike Austrije, pri stvaranju budućnosti Austrije.

* **Iz Bugarske.** Dopisni ured javlja od 25. t. m.: Ministar-predsjednik je Mallnov upravio na državnog kancelara grofa Hertlinga brzajavku, u kojoj osigurava, da time, što je on preuzeo predsjedništvo u ministarstvu, nije nastupila nikakva promijena u savezničkom odnošaju k Njemačkoj. Državni se kancelar zahvalio sa brzajavnim odgovorom, u kojem u svoje ime i u ime vlade čestita Mallnovu na njegovom imenovanju te izrazuje svoje zadovoljstvo, da u vanjskoj politici Bugarske i u savezničkim odnošajima nije nastupila nikakva promijena i da će savez trajati dalje i biti po mogućnosti još izgradjen.

* **Federalizacija Engleske.** Bilo je doba, kad je Engleskoj prijeteo pogibao, da posve nestane. Nesretni jedan kralj i nesretna neka konservativna stranka izazvali su reakcionarnom i nesmotrenom politikom bunu za bunom. Juniusova pisma su trajni spomenik iz one dobe. Ona je politika prouzročila otpad Udruženih država i moguća bi sila bila posve propala, da u engleskoj državi nije pobijedio zdrav razum nad sebičnim ciljevima pojedinih staleža i pojedinih državnika. Od onoga vremena raste ugled i vlast engleske države. Mudri su engleski državnici znali pridobiti si sklonost i onih naroda, s kojima je Velika Britanija vodila još nedavno boj na život i smrt. Burcl u Transvalu su danas vjerni podanici engleskog kralja. Ovaj se odnošaj postignuo oslobodjenjem naroda od centralizma, koji ne samo, da je izazivao sveudilj nove sporove, već je i bio na ustrb razvoju pojedinih zemalja. Engleske kolonije uživaju danas gotovo potpunu nezavisnost i samoupravu i suradnjavu sa majkom državom u svim zajedničkim pitanjima kao jednopravni i jednakovrijedni faktori. Englezi su uvidjeli, da čim slobodniji su pojedini djelovi države i čim nezavisniji jedan o drugom, tim jača je svijest zajedničkih interesa ovih dijelova, koje ne veže zakon ili stegnut i tjesnogrudan ustav, već zajednička, slobodna korist. „Temps“ donosi u tom pogledu veoma zanimivu vijest iz Londona: Napuštanje homerula, koju je Lord Curzon saopćio u gornjoj kući, imat će za posljedicu predlaganje

opsežnijeg nacrtu, koji predvidja ništa manje nego li preobrazbu udružene kraljevine Velike Britanije i Irske u saveznu državu, u savez engleskih otoka. Ovaj će nacrt biti izradjen još prije jeseni. Očekuje se, da će se u Irskoj sa promijenom režima uvesti također obvezatno vojničko službovanje u izvjesnom opsegu. Sastavio se već odbor obiju kuća, kojega će u najbližje vrijeme primiti Lloyd George i kojemu će obrazložiti prednosti reorganizacije kraljevine na federalističkoj osnovi. Kod ovog preuredjenja prilika postat će Engleska, Wales, Skotska i Irska jednakopravne države. Vlada mnijenje, da je Lloyd George sklon ovom nacrtu. Ovu vijest potvrđuje također dopisnik „Algemeen Handelsblada“ iz Londona.

* **Engleska i Rusija.** „Svenska Dagbladet“ javlja privatno, da je engleski poslanik saopćio sovjetskoj vladi u Moskvi, da nije moguće povući engleske čete i ratne brodove iz Rusije, dok ne će vlada sovjeta biti u stanju, da brani svoje interese i one saveznika.

* **Japanska intervencija u Rusiji.** Reuterov ured saznaje sa mjerodavne japanske strane, da su glasiline, kako bi intervencija u Sibiriji bila već zaključena, neistinite i izmišljene.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Dopisni ured brzajavlja iz Moskve od 22. t. m.: Polag vijesti ovdjašnje štampe bio je parobrod „Feldmaršal Suvarov“ potopljen od češko-slovačkih četa izmedju Rybinska i Astrahana. Polag vijesti Petrogradske brzajavne agenture zaposjeli su Čehoslovaci i bijelo garde Syram (na Volgi). Česko-slovačke čete i kozaci napreduju prema Kuznesku i Pensi. Izmedju Tahula i tvornica Nevojanskog dušolje do višednevnih bojeva. Trocki kaže, da Čehoslovaci imadu 30.000 momaka, koje uzdržavaju Francuzi. Kazanski list „Rabotnaja Volja“ javlja, da su Čehoslovaci kod „svojenja“ Samare podupirale crvene čete i osobito pučanstvo. — „Morning Post“ javlja k vijestima o postignutom sporazumu izmedju saveznika i Udruženih država o pomoći, koju treba pružiti Rusiji, da se ne radi o tome, kako bi se poduzela pojačana navalna na Rusiju ili poduprla republikanska ili monarhistička stranka u Rusiji. Saveznici žele samo pomoći Rusiji, a da se ne umješavaju u ruske unutarnje poslove. — „Ukrajinska brzajavna agentura“ javlja iz Odese, da su dijelovi boljševičkog brodovlja iz Novorozijska stigli u Sevastopolj, a to se smatra kao posljedica ultimatum, što su ga Nijemci uručili Trockom. Kako „Postrednaja Novosti“ javljaju, voljan je Trocki, da oba dreadnoughta „Volja“ i „Svobodnaja“ uz odštetu od 35 milijuna rubalja prepusti Njemačkoj za vrijeme dok traje rat. — Iz Kerča se izvješćuje, da pučanstvo u području Tamana (Kuban) ostavlja boljševike. Na mo'bu donskih kozaka prešlo su njemačke čete preko rijeke Tamana i razdijelile oružje među pučanstvo. Boljševici uzmiču. — Kao što javlja „Frankfurter Zeitung“ početkom svibnja ustanovljena je jedna organizacija u Sjedinjenim državama, čiji je cilj pobijanje njemačke propagande u Rusiji. U ovu organizaciju upisali su se najvidjeniji diplomati, senatori i ostali vojnički krugovi. U cijeloj zemlji obdržavaju se skupštine, a odaslanstva šalju se u Rusiju, da čuju informacije naroda, kako bi Amerika pomogla Rusiji. Ova organizacija ima i svoju vojničku važnost, jer predsjednik Wilson odobrava i pomaže njene planove. Naravno, da je ova akcija uperena u prvom redu protiv boljševika, a ide za tim, da se Rusija povraći opet u krilo svojih starih saveznika. — Kako javlja „Ukrajinska brzajavna agentura“, ministarstvo je mornarice ustrojilo povjerenstvo za organizaciju sastav jednoga zbora ukrajinskoga mornaričkoga pješništva. — Rusko-ukrajinsko željezničko povjerenstvo zaključilo je uzajamnu izmjenu robe, koja će početi već skorih dana, a li Ukrajinci su za osobni promet slavili uvjete, da se povrate ukrajinski željeznički vagoni, koji se nalaze u Rusiji.

Iz slavenskog svijeta.

Havliček o Austriji: Stara je struna pukla. Vlada smatra da je potreban samo čvrst užao. Puk zahtjeva strunu — novu.

Havličekovi „Aforizmi“. „Poštujem i podupirem sve dobro, nevidim i progonim sve podlo: to je moja vjera“. — „Nada mnom nebo predrasuda, poda mnom more običaja, a ja medju njima na slaboj ladjici zdravog razuma“. — „Glavna pogreška, radi koje ne uspijeva demokracija, jeste, da se započinje obratno: Svaki mora sebe smatrati najprije za jednako nižima, a ne višima“. — „Izvršna i korisna jest stvar govoriti svagdje mjesto na pr. vjeran narodu svome — vjeran jeziku svome“.

Havliček: „Politička odvažnost“. (Narodni Noviny, 26. kolovoza 1849.) Stalnost, ustrajnost i nepokolebivost politička, to su vlastitosti, koje bezodvlačno mora svaki narod imati, hoće li učvrstiti svoja prava i svoju slobodu: no nažalost tih vlastitosti nalazimo još rijetko: Kako li je mnogi medju prijateljima svojima ili negdje u

Četv...
stion...
stok...
dja i...
di s...
rotivn...
vlike...
od. I...
vojim...
onda...
činjaj...
lim s...
kolo s...
epresta...
njske...
java? ...
dje, ...
opće ...
vijek ...
oji su ...
lnog ...
i mora ...
i kaka ...
vemu ...
bičnoj ...
i ljudi ...
ancijant...
zrenule...
svjeti ...
tražiti ...
i hoćem ...
abim ...
dudu ...
nju. Uz ...
g politič...
učačnim ...
su si me ...
duševljen ...
ičkog uv ...
ane hod ...
vo poli ...
romišljen ...
neodvaž ...
om priz ...
litičku ...
ravom ž ...
beralnoj ...
jnom sja ...
plačine ...
mah ulaz ...
i prema ...
i čvrsta ...
jih ne će ...
dri u tren ...
ji pretjera ...
injeti ne ...
ihovu svi ...
obama poli ...
dignuti sv ...
obode. U ...
bom i sv ...
čen, da n ...
domovinu ...
osvjedočen ...
i, da to s ...
štenu stvar ...
un car, izra ...
stinu prava ...
čnost.

Jugos...
Edinost“ obje...
i nam još na...
čanosti, dok...
čka, koja stvar...
ego i političko...
aroda. Marjiv...
rati sredstva ...
Hrvat i pripri...
zidaju drugo...
je!a Ljubljana

Svim
(Prigodo...
Brate...
čas je...
i u zb...
jato sl...
Preko...
Majčin...
zavičaj...
njedare...
Divnih...
grudi...
za rod...
žrtvaj...
Hajd u...
gde se...
Njemu t...
nek se...
Ti otvor...
amorte

lanje nego
Britanije i
kih otoka.
i. Očekuje
ima uvesti
izvjesnom
ča, kojega
brge i ko-
ije kralje-
og preure-
Skotska
njenje, da
Ovu vijest
Handels-
Dagbladet
k saopćio-
ke povući
dok ne će
je interese

terov ured
la su gla-
reć zaklju-

o.
22. t. m.
parobrod
slovačkih
lag vijesti
u Ceko-
). Ceko-
Kuzneaku
nski dušo-
da Ceko-
izdružavju
javlja, da
podupirale
ing Post“
u između
koju treba
ako bi se
podupria
u Rusiji,
da se ne
— „Ukra-
da su di-
jska stigla
ca ultima-
Cako „Po-
it, da oba
z odštetu
za vrijeme
pučansivo
levike. Na-
čete preko
pučansivo.
Frankfurter
jedna or-
cij pobi-
vu organi-
i, senatori
obdržavaju
u, da čuju
ga Rusiji,
žnost, jer
njene pla-
u prvom
Rusija po-
— Kako
ministarstvo
anizaciju
čkoga pje-
vjerensvo
će početi
ni promet
eznički va-

je siruna
no čvrst

oštujem i
gonim sve
lada mnom
običaja, a
g razuma“.
jeva demo-
Svaki mora
g nižima,
jest stvar
rodu svome
ra žnost“.
Stalnost,
olitička,
svaki narod
ju slobodu:
jetko. Kako
ili negdje u

ostioni, ili kako velimo iza vjetra još i suviše
stok i radikalni čovjek, no objesi glavu, pogne
dja i ponizi svoju misao, čim imade da nešto
di s uredima, čim pobijedi strana, koja mu je
otivna u političkom mišljenju i počne svoje pro-
vnikke strašiti i proganjati. Kako li mnogi, koji je
od. 1848. (to piše iza jedne godine, Op. ur.)
kojim buntovnim radikalizmom sve plašio, kojemu
onda sve bilo malo, kojemu se tada sav svijet
ičinjavao neliberalni i reakcionarski, kako mnogi,
lim najveći radikalac prošle godine ide sada
kolo s klobukom u ruci, kao promokla kokoš u
eprestanom strahu, da se ne bi koji sjetio njegove
njske žestine. Kakav je uzrok tog tako sličnog
java? — Doduše uzroka je više, no mi hoćemo
vdje, da istaknem samo jedan glavni. Da ima
opće ljudi bez svakog moralnog značaja, koji
vijek samo s onom stranom drže, koja pobijedi,
oji su se dakle i lani bez svakog uvjerenja i mo-
lnog nagona pripojili k liberalnoj strani, misleći,
a mora pobijediti, te da će pri tome i oni uhva-
kakav ured, koji će nositi ili nešto slično: o
vemu tome, kao što o stvari suviše prosta koj,
bičnoj i bijednoj ne ćemo ni riječi trošiti. Takovi
e ljudi služiti danas apsolutističkoj vladi za de-
ncijante i za krvnike, a sutra, kad bi se stvari
krenule, svoje će najpoštenije sugradjane vješati
svjetiljke i spravljati pod guillotinu, no uvijek
tražiti besavjesno samo svoj blatni dobitak. No
i hoćemo ovdje da raspravljamo o poštenim no-
abim ljudima, te o uzroku, zašto su oni nestali
dadu se lako prestrašiti u svom političkom uvje-
naju. Uzrok je toga nestalnost i nejasnog njiho-
g političkog uvjerenja. Pobudjeni su samo tre-
tačnim osjećajem i neodređenim oduševljenjem,
su si mogli još stvoriti u glavi čvrst sistem pu-
čičkih načela, te za to kolikoput im preskoči
duševljenje nekoliko kotačića, a sat njihovog po-
ičkog uvjerenja užasno buči, no najedamput pre-
ne hodati i oстане mirno. Baš zato, što se nji-
vo političko uvjerenje ne temelji na dobro
omisljenim i ustaljenim načelima, lako se prestraše
neodvažuju se da to, što zbilja misle, uvijek i
nom priznaju, oni imadu samo nekakvu svečanu
olitiku među prijateljima i pri čaši, no svagdje u
ravom životu samo svakidaju. Kad sunce svijetli
beralnoj strani, lete kao leptiri u najšarenijem razno-
ojnom sjaju: no kad se nad horizontom prevuku
lačine i izdaleka grmi vladin grom, već opet
imah ulaze kao cvrč u svoje pukotine. No muževi,
li prema čvrstim načelima misle, koja su si stvo-
čvrsta, nepokolebliva pravila u politici, preko
jih ne će nikad ni preći ni provući se: takvi su
dri u trenutku političke bujnosti protivili se onima,
li pretjeravaju i bez obzira na to, da će pri tom
inijeti ne slušajući spočitavanja, umiju ohladiti
ihovu suvišnu zapaljenost i spase time mnogoput
minovu i velike nesreće, no zato se također u
obama političke ograničenosti ne boje neustrašeno
dignuti svoj glas protiv škoditeljskih i neprijateljskih
obode. U politici mora svaki najprije sam sa-
bom i svojom savješću biti poravnan i osvje-
očen, da ne zahtjeva ništa nepravednog niti šta
domovnu štetnog, a kad je jedamput dosegao
osvjedočenje, ne smije se također hojati ni pla-
ti, da to svoje svjedočenje kao dozvoljenu i
oštenu stvar svagdje i pred svakim, pa bio to i
un car, izrazi i brani. Samo na taj način može
stnu prava sloboda izniknuti i ustaliti se za bu-
ućnost.

Jugoslavensko kazalište u Trstu.
Edinosti“ objelodanjuje ovaj poziv: Jugoslaveni! Živo
nam još na pameti prekrasne svibanjske praške
čanosti; dokazale su nam, da je kazalište ona
čka, koja stvara glavno oporište ne samo kulturnom,
goji i političkom, gospodarskom i socijalnom životu
roda. Marljivo su radi loga braća Česi počeli sa-
rati sredstva za drugi Tačlijin hram u Brnu. Braća
Hrvati pripravljaju, da u kraljevskom Zagrebu
zidaju drugo ognjište narodne prosvjete. I naša
je la Ljubljana osjeća kao sramotu, da je bio njezin

Svima na rastanku.

(Prigodom svršetka školske godine.)
Brate dragi, družo mili,
čas je rastajanja
i u zbilju pretvoreno
jato slatkih sanja.
Preko gora, preko dola
Majčino na krilo,
zavičaju duša hrli,
njedarde na milo.
Divnih snova puna njedra,
grudi pune nade,
za rod naški, brajko mili
žrtvuj silu mlade.
Hajd u seoce seljanu,
gde se znoji trudi,
Njemu budi jako sunce,
nek se i on zbudi.
Ti otvori njegve oči,
amornu i snene,

hram otet Muzama, te hoće da to popravi time, da
ga dostojno opet uredi u hram, njima posvećen.
Trst, taj krasni biser na azurnom Jadranu, koji se
diže ponosno i obećaješ Jugoslavensku lijepu bu-
ućnost, moraš i ti ustati i pokušati se podignuti do
svojih posestrima zlatne Prage, kraljevskog Zagreba
i bijele Ljubljane. Tvoj je narod jugoslavenski svi-
jestan, požrtvovan, kulturni. U tvojoj sredini nek
ustane spomenik i dokaz našeg napredka, naše civi-
lizacije, naše snažne volje za srećnom, slavnom bu-
ućnošću. Naša dramatička umjetnost skromno je
dosad gostovala u našim narodnim domovima. Pre-
tiješne su prostorije, postala smo veći, krila se Genija
šire, kraljica Muza traži dostojan hram. Našem na-
rodnom razvoju, rastućem političkom uplivu, i go-
spodarskom razmahu mora odgovarati povećana briga
za našu umjetnost. Vidljivi znak tog našeg nastojanja,
našeg napredka, bit će Jugoslavensko kazalište u
Trstu. — Jugoslaveni! Sakupimo svoje sile, žrtvuimo,
nastojmo, gradimo! Dokažimo, da si hoćemo izvoj-
štititi uistinu svoju nezavisnost i samostalnost u
svakom pogledu. Borimo se za nju s plemenitim
oružjem: sa svijetlim mačem uma. Prbvsjetom k slo-
bodi! Sabirite, sabirimo, kao što sabiru mravi, poja-
zimo kamen do kamena, ustrajno, zauzetno, odušev-
ljeno i požrtvovno do cilja, koji je Jugoslavenski
Tačlijin hram na Jadranu! — Dramatsko društvo u
Trstu, 10. lipnja 1918. Dr. I. M. Čok, predsjednik,
V. Rybarž, tajnik. — Prinosi. „Dramatičko društvo
u Trstu“ postavilo si je za zadaću učiniti sve da po-
stigne gore navedeni cilj i započet će odmah s radom.
Doprinosi za „Jugoslavensko kazalište u Trstu“ neka
se šalju na naslov društvenog blagajnika g. Frana
Rusa, Splošna hranilnica, Trst.

Ženske škole u Češkoj. Za žensku
naobrazbu u Češkoj i Moravskoj daleko je više
postarano nego li kod nas, gdje su i škole i pri-
vatna naobrazba i društveni život žena ograničen i
okovan. Već godine 1890. otvorilo je društvo „Mi-
nerva“ požrtvovnim nastojanjem i radom češke
spisateljice Eliške Krasnohorske u Pragu prvu žens-
ku srednju školu, koja se je god. 1913. preuredila
u „Građansku realnu djevojačku gimnaziju u Pragu.
God. 1905. otvorile su školske sestre u kralj. Vinoh-
radima zasebnu gimnaziju klasičnog tipa. Osim
toga imadu Česi djevojačke realne gimnazije u
Valaškom Mezrici u Moravskoj god. 1907. u Brnu
od god. 1908. te u Pardubicama. Ženski licej bijaše
otvoren god. 1900. u Brnu, god. 1903. u Budje-
jovicama, god. 1906. u Chyrdinu, god. 1907. u
Kralj. Hradcu, Ječimu i Plznu, god. 1908. na Kralj.
Vinohradima, a god. 1909. u Pragu. Osim toga
uče djevojke na 63 muške gimnazije i realne gim-
nazije u Češkoj i Moravskoj. Od tih se je zavoda
35 izjavilo za koedukaciju, 6 ih se izjavilo proti
njoj, dok ostali vele, da je zajednički odgoj indi-
ferentan; svi zavodi su za posvećenu žensku
jednakopravnost na muškim srednjim školama. —
No i na tim muškim srednjim školama u Češkoj i
Moravskoj uspijevaju učenice još bolje od učenika,
a njihov je položaj na školi mnogo prirodniji nego
li u nas. Učenici i učenice međusobno se i od-
gajaju, prave zajedničke šetnje, izlete itd. Učenice,
mliar bile hospitantice, bivaju ispitane dnevno kao
i ostali učenici, te im je na taj način mnogo lakše
pri godišnjim i semestralnim ispitima. Za vrijeme
odmora ostaju u razredu s učenicima, gdje se ili
pripravljaju za dođući sat ili vode prijateljske raz-
govore zajednički. Ne vlada ona napetost između
učenika i učenica kao na našim školama, već po-
svema bliski prijateljski odnošaji. Učenici se s uče-
nicama tako već u mladoj dobi upoznavaju medju-
sobno, a žena nije za češkog djaka nipošto oba-
vijena onom tajanstvenošću, koja našeg djaka pri-
vlači i podražuje, jer mu se zabranjuje svaki stik
i sa svojim saučenicama. Učenica na češkoj sred-
njoj muškoj školi ravna se svojom izobrazbom i
životnom sposobnošću posvema muškome djaku,
a negdje ga i pretječe. Desi se nerijetko, da na
čelu muškog razreda stoji ženska učenica, kao
najsposobniji zastupnik razreda. — Na češkom

sveučilištu u Pragu bijaše god. 1897.-98. 10 redov-
vitih i 15 izvanrednih slušateljica, god. 1916.-17.
već 420 redovitih i 85 izvanrednih slušateljica. Od
god. 1908. okupljaju se češke akademičarke oko
„Društva akademički naobraženih žena“, koje djeluje
za svestransku korist učenica te je god. 1916.
otvorilo penzionat za sveučilištarke. Ove je godine
otvorilo društvo otvorilo također novo uredjenje za
djeljenje savjeta ženama i djevojkama svih slojeva,
te uopće zauzetno sudjeluje u čitavom socijalnom
i prosvjetnom radu za češki narod. — Žene su u
Češkoj radi toga i mnogo sposobnije i svestranski
naobraženije nego li u nas, gdje na svakom koraku
susrećemo samo granice, ograde, krležavost i trulž.
Imademo u svemu dobre učitelje, Cehe. Ugledajmo
se u njih i u radu oko preporoda naše ženske
intelligencije.

Raskol u hrvatsko-srpskoj koaliciji.
„Novine“ pišu: Čini se, da je raskol u hrvatsko-srpskoj
koaliciji gotova stvar. To se najbolje vidi po žestini
borbe o glasilo hrvatske samostalne ujedinjene
stranke „Hrvatsku Riječ“. Grupa zast. Lorković-Sur-
min-Modrušan sad posjeduje „Riječ“, te hoće rad-
ikalnu politiku, dok je grupa „oko zast. Wildera, Lu-
kličića, Krausa i Palečeka za oportunističku politiku.
Ova druga grupa, budući da nema svoga organa,
nastoji dobiti „Hrvatsku Riječ“ u svoje ruke. Radi
se o tome, tko ima više dionica. Zadnja je sku-
pština dioničara „Hrv. Riječi“ odgovđena bez rezultata
na 23. lipnja. Budući da Ravnateljstvo nakladnog
društva (koje je u rukama Lorkovića i Surmina)
nije još sigurno za većinu, odgovđilo je skupštini
za 7. srpnja. Naprotiv su članovi ravnateljstva
dr. Lukinić i dr. Kraus objelodanili u „Narodnom
Novinama“, službenom vladinom listu izjavu, da se
skupština biti dne 23. lipnja i da će pred vratima
uredništva „Hrvatske Riječi“, gdje se mora sku-
pština održavati, biti postavljena dva povjerenika,
koji će posjetnike točno uputiti, gdje će se sku-
pština održati. Većina ravnateljstva, t. j. grupa L. r-
ković-Surmin izjavljuje, da je zaključak o odgovđi
za 7. srpnja stvoren većinom glasova (3 prama 2),
a da skupština o tome nije nikakav zaključak stvo-
rila. Stoga će skupština biti 7. srpnja. Dok raskol
postoji, a najbolje se vidi po tome, što dr. Lorković
ne prisustvuje pregovorima u Pešti, gdje se raspravlj
o finansijskim i gospodarskim pitanjima. Radi se
samo o tome, kako će manjina dr. Lorković-Surmin
istupiti. Ne zna se, hoće li istupiti kao samostalna
grupa ili će se pridružiti disidentima koalicije
dru. Budisavljeviću i Val. Pribičeviću.

Domaće vijesti.

Roditeljima, koji šalju djecu u Hrvatsku ili
Slavoniju, javljamo, da će prvi transport djece kre-
nuti iz Pule u nedjelju dne 30. o. mj. sa
popodnevnim vlakom, zato sva djeca, koja odlaze
moraju biti prije jednog sata popodne na
kolodvoru (staciji). Svako djetu mora da donese so-
bom legitimaciju, pa bilo ono napisano i na majčini
ili čigovoj drugoj legitimaciji. Takove se legitima-
cije neće oduzeti, nego to treba samo kontrolu
radi.

Veloduša dar za siročad Slovenaca, Hrvata
i Srba. „Odbor slovenskih, hrvatskih i srpskih
žen za siročad“ primio je, prigodom narodnog
blagdana, od rodoljubne braće Gavrilovi-
vića, veleindustrijalaca iz Petrinje lijepi dar od
K 50.000 (pedeset hiljada kruna), koji je već iz-
ručen predsjedništvu odbora na ruke gdje. Zlate
Kovačevičke. Mnogili se takovi rodoljubi i poveli
se za ovim pravim narodnim ljudima svi naši me-
gućnici i Živili!

Pripreme za narodni blagdan. Kako nam stižu
vijesti osobito iz pokrajine nadmašit će prihod na-
rodnog blagdana daleko sve dosadašnje. I sami
priredjivači iznenadjeni su kolosalnim odzivom. U
svim većim mjestima osnivaju se posebni odbori
za priredbu narodnog blagdana. Radi se punom
parom. Najviše posla imade u samoj centrali u

nek ga prodje sañak pusti
i te prazne sene.

Ti si brajne njegovu nada,
sva budućnost bolja,
on o tebi slatko sniva,
kad se vraća s polja.

Brate dragi, družo mili,
daj, pohrli k njemu,
koj u ropstvu sna je jošte,
pomoz' mu u svemul!

M i l a n :

Nakon četiri godine.

Pre četiri godine razidjismo se iz školskih soba
s punom glavom misli, nacrtu, planova, s punim srcem
novih nada i lepih želja. Dne 1. kolovoza 1914. imao
se na Učki našoj održavati sastanak jugoslavenske
omladine, da se odredi, kojim smerom ima da krene
radništarske srednješkolske i akademske omladine u
savezu s radom slovenske, hrvatske i srpske omia-

dine iz svih jugoslavenskih zemalja bez obzira na
provincijalne i državne granice, što su nam protiv
naše volje ili bez našeg znanja bile nametnute. Dru-
govi i drugarice iz Pazina, Kastva, Sušaka, Gorice,
Ljubljane, Zadra, Zagreba, Sarajeva i Mostara i sa
ostalim srednjih škola u Jugoslaviji imadomo da se
onđe sastanemo, porazgovorimo iznesemo i izmenimo
svoje misli i nacrtu i odlučimo, kakvo stanovište
imamo zauzeti prema srednjevekovnoj školi, koja
nam truje i duševne i telesne snage i ne dozvoljava
im se da se razvijaju, a nas, mesto da nas učini ljudima
spremnima za život, vaspišta nas u besćiljnoj poluljudi,
ni intelligenciju ni neintelligenciju, tako da ni 10% od
nas, što su nas roditelji dali na nauku s najlepšim
namerama, ne dodje do onog cilja, za kojim ide. Da
domekle ublažimo te zločine, što škola počinja na
nama; na našim roditeljima i na narodu, hteli smo,
da se sami postavimo jedinstveno na otpor, da po-
vedemo organizaciju svekolike jugoslavenske omia-
dine, a istarske napose, da sami sebe odgajamo i
učimo otrov, što nam neuki, staromodni, tupi ili
besavesni učitelji hotimice i nehotice, a možda i
s dobrim namerama u krv utrcavaju.

Zagrebu Kipni trg, (telefon 12-94) odakle se na sve strane razasliju plakati, karte dopisnice, pisma itd. što ih u tu svrhu izdao odbor SHS žena za siročad. Pomalo su već počeli stizavati i prinosi od pojedinaca, a prvi veći iznos položila je tvrdka Gavrilović (K 50.000) kako je već javljeno.

Za pušače. Ovim se pozivaju oni pušači, koji su se već prijavili u smislu obznanе ovog ureda od dne 2. tek. mj. br. 2056, da pridignu svoju iskaznicu za duhan kod c. k. povjereništva financ. straže u Puli, obala Franje Josipa br. 10 prizemno lijevo. Iskaznice za duhan će se izdavati uz prikazanje crvene odnosno bijele legitimacije u petak dne 28. t. mj. od 8 do 12 sati prije podne i od 3 do 8 sati poslije podne, a sljedećih dana tekom uredovnih sati. — C. k. financijsko nadzorništvo.

Izložba ručnoga rada i risanja u Pazinu. Kako je već javljeno, izložba će biti otvorena kroz cijeli tjedan od 6—8 sati po podne dnevno. U subotu (29. lipnja) bit će otvorena i do podne od 11—1 sat. U nedjelju (30. lipnja) bit će otvorena samo od 11 do 1 sat. Tad se ujedno i zatvara. Ako gospoda učitelji ili učiteljice žele školsku djecu povesti, tada će se za njih u svako doba otvoriti i djeci tumačiti. Za školsku djecu je ulaznina 20 fillira. Izložba je već prvi dan pobudila veliki interes pa je hade, da i ostali ne će propustiti priliku, da je vide.

Novе knjige. Ivo Vojnović: „Dubrovačka Trilogija“. — Emerson: „Napoleon III čovjek od djela“, mogu se kupiti u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Franja Ferdinanda broj 3, kao i ostale knjige, koje su bile do sada rasprodane.

Iskaznice za manje imućne. Općinski ured saopćuje, da je niže navedenim osobama podijeljena pogodnost da podignu u dotičnim uredima za razdijeljivanje živežnih iskaznica, iskaznicu na njihovo ime kao manje imućni, koja im daje pravo podignuti njima pripadajuću robu uz snižene cijene. U isto vrijeme biva istim pripočeno, da povrate u dotičnom uredu iskaznicu ako su ju već podignuli za da ju zamijene sa novom, koju imaju podignuti. Banovac Ruža, ulica S. Hohenberg 82; Barison Marija, ulica Zaro 11; Bartole ud. Petra, ulica Stancovich 45; Bencetti Eugeniya, ulica Muzio 42; Bonifacio Anton, ulica Abbazia 12; Calochira Josip, ulica Stancovich 26; Cogliat Ana ulica Radetzky 54; Colombo Krsto, ulica Kandler 12; Covacich Eulalia, ulica St. Felicità 6; Cralich Eufemia, ulica Kandler 34; Crosila Margarita, ulica Sergia 18; Curti ud. Benedetta ulica Medolino 31; Cvegljo Jerka, ulica S. Rocco 4; Dalcich Antun, ulica St. Michell 14; Demarin Ivana ud., ulica Muzio 34; Dibarbora Josip, ulica Alberto 13; Eichberger Josip, ulica Faveria 8; Franzin Ivan, ulica Andr. Stancovich 5; Gurovich ud. Marija, ulica Santorio 16; Hervatin Josipa, ulica Monfroni 113; Kervatin Eufemia, ulica Valmade 9; Kiraz Antonija, ulica Medolino 53; Kramer Ana, ulica Vergerio 15; Krisnar Josip, ulica Faveria 38; Krosnagk Marija, ulica Dignano 32; Lazarich Ruža, ulica Ostilla 31; Lazarich Petar, ulica Medolino 16; Mallner Vjekoslav, ulica Lazarich 13; Marussich Antonija, ulica Helgoland 223; Mateca Adelaide, ulica Pettilla 6; Miculich ud. Antonija, ulica M. Castagner 4; Micovillovich Andrija, ulica M. Castagner 30; Milevol Josip, ulica M. Castagner 216; Mllessich Petra, ulica Muzio 40; Fisulich Eduard, ulica Landsturm 3; Mitolich Mateja, ulica M. S. Giorgio 129; Mussian Franica, ulica Colloredo-Mels 17; Nacinovich Mate, ulica Medolino 55; Oplanich Marija, ulica Medolino 71; Padovan Jakov, ulica Diana 36; Pavlik Dragutin, ulica Giovia 50; Prescich ud. Mateja, ulica Ammiragliato 145; Rakovatz ud. Regina, ulica S. Martino 79; Radoslovich Vid, Martin, ulica Lazarich 2; Rocco Gajetan, ulica Petz 238; Rusich ud. Antonija, ulica M. Castagner 51; Salata Ivan, ulica Giovia 12, Scablich Antun, ulica M. Castagner 18; Scharbul ud. Ana, ulica Helgoland 24; Sgur Antonija, ulica Barbina 7; Sincich Ivan, ulica Cl. S. Stefano 5; Sopich Antun, ulica Sergia 18; Stranich Catarina, ulica Cenide 10;

Sverko Jelena, ulica Bradamante 336; Tambacchia Antun, ulica Petz 238; Verbanac Marija, ulica Fondaco 6; Verbanaz Josip, ulica Landsturm 12; Zanetti Emilija, ulica Sergia 36.

Izložba ručnoga rada i risarija.

Prije rata pa još i prve dvije ratne godine vćoma se njegovao narodni vez po cijeloj Hrvatskoj. Dapače se namjeravalo pokrenuti list, koji bi davao stalnu direktivu i tako okupio oko sebe sav ženski svijet, koji narodno misli i osjeća. Ženske udruge za usšuvanje i njegovanje vezilačke narodne vještine u Zagrebu i u Petrinji bile su razvile već zamjernu djelatnost i imale su godišnje na hiljade prometa. Nato se osnovala ista udruga u Osijeku za Slavoniju. Sve su ove udruge priredjivale izložbe u velikom stilu ne samo u Hrvatskoj i Slavoniji nego i izvan granica Hrvatske. Kao uspješno sredstvo propagande i narodne pjesme i narodnog veza bili su i koncerti, koji se nijesu više sastojali iz šablonskih sakupljenih bezbojnih tačaka, nego su odisali pomladjenom svježinom narodnoga duha.

Vaš ovoga pokreta prelili su se i preko Učke i stali se razlijevati preko istarskih brežuljaka. Najprije se stao razvijati ovaj pokret u Pazinu.

U prve redove svrstale su se kandidatkinje hrvatske učiteljske škole sa svojom revnom učiteljicom ručnog rada gdjom. M. Opašićevom i s ljubavlju su u tišini njegovale svoje narodno blago. Priredile su bile pred dvije godine i prvu izložbu ove vrste, i tako upoznale općinstvo stvaralačkom snagom duha narodne naše žene.

I zauzeti za sve, što je narodno, naš prof. S. Santeo pridružio se ovom pokretu i savio rukovjet karantilja — narodnih melodija iz Srijema, koje su pjesme otpjevala kandidatkinje u narodnoj nošnji iz svijtu krajeva, gdje se čuje naša materinska riječ.

Sve je tako — bilo, kadno se najsudno val utišati. Nestajica materijala prisilila je i najoduševljenije, da, rekao bih, skrste bijele ruke i čekaju bolja vremena. Oh blažena doba vremena, kako vas željno izgledamo!

All uza sve to ljubav za naše ostala je ista, šta više postala je i jačom, jer smo ipak jedno toliko dozreli i prozreli, da smo narod, koji ima u sebi stvaralačke snage i prirodjenoga dara za umjetnost, i da taj dar na nekim poljima narodne vještine i druge narode natkriljuje.

I dok smo se tako u ove zadnje dvije godine ratu gotovo odučili čitati u časopisima, kako je ova ili ona gospojinska udruga priredila izložbu ili kako je ovdje ili ondje na koncertima dominirala naša lijepa narodna nošnja i t. d., mi ovdje u t. zv. tužnoj Istri kao da se još ne damo.

Ne samo da smo imali ove godnje koncerte, na kojemu su maturanice između ostaloga povele narodno kolo, nego evo otvorismo i izložbu kao i prije dvije godine. Zanimanje općinstva bilo je i ovaj puta veliko i s užtkom je promatralo vezivo, koje je izradjeno prema narodnim motivima, i moderne predmete ukrašene narodnom ornamentikom. I opet su se brojni posjetioi mogli uvjeriti, kako baš narodna ornamentika podaje ukusnu torbicama i drugim modernim predmetima neku osobitu eleganciju i ljepotu. Ovaj puta je narodni vez još obilnije zastupan nego prošli puta, a motivi su uzeti iz različitih krajeva Banovine.

S izložbom ručnoga rada smo posve zadovoljni i vrlo je lijepa pojava, što se baš na preparandiji ovo narodno blago njeguje. To nam najviše jamči, da će narodni vez i u Istri sve više napredovati i iskušivati ošu dućansku robu. Stoga svaka čast gospodji M. Opašićevoj, učiteljici ručnoga rada kao i gospodjicama kandidatkinjama!

Osim ručnoga rada obično su zastupane i risarije gimnazijalaca. Kod nekih se opaža očito talenat za slikarstvo. Ne samo da ima risarija po uzorcima, nego ima i slobodnih risarija, kako ih je pojedinac u svojoj mašti zamislio. Vidjeli smo dapače i radnje sa poija kiparske vještine jednog četvrtiškolca.

U svojoj revnosti nije se prof. V. Santeo samo time zadovoljio, nego je osnovao i privatnu slikarsku

školu, u koju idu, koji imaju većega dara za slikarstvo. Ista je škola već ovaj puta izložila neke uspjele radnje.

Neke bi se mogle i kupiti, a to bi dalo još pobude mladima pregaocima za ustrajan rad.

Pripomenuo bih, da bi bilo zgodno, da se i takojkinje dovedu, da vide i da im se rastumači, jer bi na njih uzgojno djelovalo i malo bi im se dotjele ukus, koji im je zasada posve primativan.

Na koncu hvala i gdji. M. Opašićevoj i p. Santeoju kao i svim priredjivačicama izložbe, što nam pružili priliku, da smo gledajući lijepe izložbene predmete i opet malo zaboravili na običajnu noćoniju.

U Pazinu, 24. lipnja 1918.

D. V.

Dnevne vijesti.

Jugoslavenski proglaši. „Reichspost“ javi Talijanski su aviatičari prethodne subote letjeli u Kranjskom i bacali letke s jugoslavenskim proglašenjima potpisanim od dr. Trumbića. Tim proglašenjem Trumbić javlja, da su on i dr. Gazzari član središnjeg vijeća predstavnika potlačenih naroda Austrije u Rimu, a da se dr. Trinajstić i dr. J. Brišak nalaze u tal. glavnom stanu. Dr. Trumbić soki jugoslavenske agitatore u Kranjskoj, tvrde da se približuje oslobodjenje, da će Jugoslavija stvorena čim prije od antante itd. (Nama je cenzura svojedobno istu vijest zaplijenila. Op. ur.)

Nijemci se ne razumiju među sobom. U mačkome rajhatagu pripovijedao je vojni ministar sljedeći događaj: „Prije nekoliko dana pristao je u Monakovu zrakoplov. Najbliži vojnički ured bijaše obaviješten o zrakoplovu, no njega stupiše ljudi koji su govorili u tudjem jeziku. Razjasnilo se, da su to bili saski časnici“. A ipak im nije palo ni jednim ni drugima na pamet niti Istrijance, Kranjce, Slovence, Hrvate, Bosančane, Srbe, Dalmatince, premda se svi među sobom sigurno bolje razumijemo, nego li Nijemci.

Kad sudbeni stol nema tiskanica za svjedoke nego samo za okrivljene. Nemali strah i začudjenje pobudili su ovih dana među nekom pospodo pozivnice, kojim ih sudbeni stol pozivlje na okrivljenike. Svatko si je pripisivao i izmišljao prapstupke, koje je počinio i koje nije počinio. Nastojeli su rastumačiti taj nenadani poziv kao okrivljenik. Osobito je ta stvar djelovala među ratnim milijunašima, koji su nedavno oćutili malu neugurnost za svoj teško zasluženi novac. Došavši na sud i rasplivajući se, koji je povod njihovoj okrivljenosti, izjavio im je podvornik svečano, da neta tiskanica za svjedoke nego samo za okrivljenike. Time se opet nenadano utješije gospoda, koje tištila teška mora.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Borba za muža

III

Gospodja sa 1000 odjele.

Amerikanska društvena snimka u 5 čina.

Početak:

3.—, 4*25, 5*50 i 7*15.

Ulazne cijene za ovaj film

I. mjesto K1*20; II. mjesto 60 h.

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Izgubio se

bijeli, maleni miadi pas 5 crnih pjega, od kojih jedan na oku. — Tko ga ima posjedu, nek ga izruči St. Vodanoviću u ulici Giovia

U trgovini poku

stiva, M. Barballa

u Silanskoj ulici,

prodaje se novo prispje

pokuštvo.

Oglasujte

u „Hrvatskom Listu“

Znači smo, da smo mladi, da u našem namera-vanom radu ima mnogo mladenačkog idealizma, no videći smo, da jedini spas za nas leži u nama. Hteli smo, da sami sebe vaspitamo i narodu dademo bolju jednu generaciju inteligencije, koja bi bolje ne samo shvaćala potrebe i svoje i narodne, nego i poradila božjim i uspješnijim sredstvima oko preporoda našeg uistinu žalosno zaostalog naroda.

U tom našem ognjivom pripremanju začekao nas rat, koji je teško pao i na naša čedja i rastepao naše već sakupljene redove, užasno harajući osobito među muškom omladinom: Na tisuće je naše omladine poginulo što u tamicama, što na bojištima, a nisu retki ni oni, što su najpre patili u tamicama kao velezadajnici a onda se borili na različitim frontama, za cari i domovinu, kako se običaje kazati. A onda četiri godine proćevanja ljudske krvi, bogate na svim užasima, bogate na zločinima protiv kulture i protiv pravdnosti, četiri godine nastojanja, da se za uvek ili barem za dogledno vreme ukloni sa sveta ideju demokracije i prirodnog čovečanskog prava, nisu blagotvorno delovale ni na naše redove, već su nam ne samo otele mnogo dobrih i valjanih drugova,

nego i ostavile kao spomen na svoje strahote mnogo-brojne telesne i duševne invalide. I čim su na taj način bili drugovi rastepeni i rastavljeni, i time nestalo inicijative, ni naše istarske drugarice, sadašnje maturanke nisu se maknule, prvo stoga, što njihovo školsko vaspitanje pada upravo u ovo ratno vreme, a drugo, što im je to bilo sa strane sustava, koji ih je okovane držao, prečeno.

Tako stupaju sada mlade u život, ne osećajući u sebi ništa, do li, da živet: moraju, s uskim znanjem i ograničenim pogledom na svet i život. Svršile su škole, one s turobnim uzdahom: bolje to nego ništa, učitelji pak ih puštali sa sličnim popratnicama: bolje ovakve, nego nikakve.

Pa kad trezno prosudimo, u kakvom se žalosnom stanju nalaze nakon četiri godine nerada naši omladinski redovi, kako lutamo kroz svoje nauke bez ikakvih nacrtā, bez ikakvih ciljeva, nehajno i s nezazumevanjem svoje zadaće, kako smo samo igračka u rukama vošeg sustava, i kako izlazimo iz škole, krčjavi i na duši i na telu s mutnim vidikom u budućnost, moramo zaključiti, da nije samo krivnja škole i učitelja, nego i naša, jer nismo hteli da po-

radimo, da nam se naše umne sile razvijaju i preko ovoga, što propisuje današnja škola i što određuje ovde, u Pazinu, školski bog i tiranski samovlada veran i ropski sluga sv. Birokrate — ime nije potrebno, pozna ga skoro svaki ovde, a proklinju ga mnogi, jer sva njegova dobra dela, o kojima imad običaj govoriti, nestaju pred faktom, da nam je u Istri tolike generacije, što iskvario, što uništio.

Na koncu imadem jednu želju, a ta je, da s buduće školske godine razvije na jednoj i drugoj našoj srednjoj školi u Pazinu, što življi medjusobni saobraćaj i podupiranje među drugovima i drugaricama, da se poruši ova neprirodna ograda što na delu na muško i žensko, pa da zajedničkim nevedeljama i zajednički doskočimo, da pripravljamo put utiramo stazu za trenutak, kad će nam biti omogućeno, da sistematski i organizovano nastavimo rad započeti pre četiri godine.

Drugovima i drugaricama klčcem: Zdravo! i skorā vidjenja pri posul

U Pazinu, koncem lipnja 1918.

Omladinac.

Pojedini br

ENA listu: U pretplati bitavu god. K 46—; polugodište K 24—; mjesečno K 12—, mjesno K 4—, u maloprodaji 16 fill. pojedini broj. LAŠI primaju se u prvi lista trg Gustoza 1

godina IV.

Što nas

(Razmatranja pre

Kako se vidi iz go-dademo pošla cenzor-još moglo dočekati i-mo ni raspravljati, kolik-o života od ovih, što-ri, žigosamo. Zadovolj-tičkim razmatranjima go-češki agrarni dnevnik

List taj piše:

Zetva još nije ni za-ć nastoje da donesu, š-ivi. Citali smo, da s-čma) može očekivati u-ik u Austriji 40 milijun-še bile podane bez og-azvati u javnosti neisp-vogodišnje žetve a što-čanstvu nađe, koje se-tavno ispuniti ne mogu- a žetvom i prehranom?

U posljednjoj, posu-zašala je žetva žitaric-igarskoj 77-63 milijuna-očelo je produciranje ž-uzroka, koji su općer-više za nikakvu tajn-ospodarstvo u Beču prop-ekcijski savjetnik u p-rijeća, na predavanju, da-915—16 iznosila u Aus-1917—18 dapa-lanjske godine palo je-roduciranju u vrijeme m-Blu bi neprosvitli optin-ove godine podignuti pr-kad se k nedostatku rad-oš i nepevoljno vrijeme-ju Češkoj i Ugarskoj vlad-dana silno harao mraz.

Uzavakle uz takve prilike-najbolje, što može da bu-isti, kao i lani.

Bude li to tako, ra-ista situacija, kao i lan-izračunao je to ovako:one, koji će se sami pre-ostalo je god. 1915—16-qu, a god. 1917—18 sar-godine pala je žetva pr-stotaka, no za državno-izniknula je povišica za-godine jedva da će biti-će biti na raspolaganje-žitarica. I kad bi u najbo-više, ne mjenja to ništa-hrambena situacija u Au-ne bude li dovoljno dov- i Ukrajine.

Ugarska nas je u-žitom i brašnom. Godine-9-62 milijuna qu. žitarica-brašna. Sada k nama-ništa, a od ovogodišnje-preuzetoj obvezi samo to-uz obilno mjerenje količ- u Ugarskoj ne će biti t-dijeliti ćemo si to s Njen-Ostat će dakle R-

opskrbni reservoir. Naš-K iznosu domaće žetve žit-milijuna qu. Trebat ćemo-rica, da možemo onim 17-će samli opskrbljivati, oš-300 qu: Odbijemo li nepo-se pouzdati jedino na Ru-prisiljena da opskrbi tako-

Iz navedenih činjenic-

stvoriti ispravnu predst-razviti prehrambena situaci-

Dovle češki list. K-ne možemo se ni pošto-nehrambene prilike dojdue-đojuće zime poboljšati. I-na niže. Niže valjda ić- na dnw. S pravom se zate-đo godine čeka, podje li s-

Mi znamo jedan ljehe-sreću svaki od trpeće br-već nasuprof ugodan. Zov-vedan na temelju božjeg i-trajan mir. Ljudi bi mora-zadaća; a se množe, a se- se ljube, a ne da se m-